

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

Uppteckningen rör

- "Hafruen". 1.
Hafruens dotter i noten. 2.

Tomtarna i Ketilsbo. 3.
Tomtar på Fågelmara gård. 4.
Tomten dansar med pigan. 5.
Tomten hjälper pigan att baka. 6.

Den onde liknar prostén. 7.
Den onde manas ut. 8.
"Hackollen" springer kapp med den onde. 9.
Den onde och kärigen. 10.
Den onde håller vagnsaxeln. 11.
Mannen som var "med i det onda väsendet", här kallat "Glypsoen". 12.

Varulv. 13.
Botemedel för varulvar: "gå årsgång". 14.
Varulven skrattar på kyrkvandringen. 15.

Varsel. (Anna Fågelbergs dotter.) 16.
" (Sjömannen Mauritz.) 17.
Varsel på sjön. 18.
En svart orm varslar död. 19.

"Opp igen" - de döda manas upp. 20.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad. Adress: Lund.
Socken: Kristianopol. Berättat av: Anna Fågelberg.
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopol.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/.

"Hafruen."

"Hafruen" bodde i Olsäng- sedan skulle hon förstås flytta till Gotland, för där hade hon sin dotter. Nu var där en kärring som "hetade" Spakan. Hon spann åt "Hafruen". När hon hade spunnit färdigt skulle hon lägga garnet under en sten, sade "Hafruen" till henne, och sedan kom "Hafruen" och hämtade garnet där. Nu var det så, att när Spakan hade haft fingret i munnen och sedan strukit på garnet med fingret när hon spunnit, - så gör man ju gärna när man spinner, - då ville "Hafruen" inte ha det. Och det är klart, för se då hade hon ingen makt med det.

Vem "Hafruen" var?- "Hafruen" hon va så go som skogssnuven, tomtar och mera sådant."

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Hafruens dotter i noten.

Folket var en gång ute och drog not, och de fingo Hafruens dotter i noten. Sedan när de kommo hem tömde de ut fiskarna på golvet hemma i stugan. Då sprang föremålet in under sängen. Sedan kom Hafruen in i stugan och ropande: "Vad du lider och vad du kvider Tungenäbba, så får du inte säga vad bräknaroten är nyttig till." Och det vet ingen människa än idag vad den roten duger till. Bräken är ju annars en växt som har stora rötter, men ingen vet om de duga att använda till något.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
 Härad: Östra härad Adress: Lund
 Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

Tomtarna i Ketilsbo.

Det finns både goda och onda tomtar. En god tomte hjälper alltid folket han är hos, och han för in många goda saker på gården. Men blir han av någon anledning ond på husbondfolket, då drar han ifrån gården det han en gång dragit dit.

I Ketilsbo bodde rikt och förmöget folk. Och så länge det gamla husbondfolket levde, hjälpte de och omhuldade tomten på alla sätt. De gävo honom mössor, kläder, mat och annat vad en tomte kan behöva. Tomten lönade dem också för deras godhet, och allting på gården gick bra, och välståndet steg. Men så blev mågen husbonde på stället, och han brydde sig inte om tomten, sådan vidskepelse föraktade han. Tomten märkte snart att han var föraktad och åsidosatt,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
 Härad: Östra härad Adress: Lund
 Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

och frå den dagen gick allt på sned där på gården, ingenting ville lyckas riktigt, och folket blev fattigare och fattigare. Det var tomten, som nu drog bort från gården allt det goda han förut hjälpt folket att få dit.

ACC. N.R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
 Härad: Östra härad Adress: Lund
 Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Tomtar på Fågelmara gård.

På den tiden då Peter Karlsson var ägare till Fågelmara gård, fanns det goda tomtar på gården, det är då säkert. En dräng, som hette Olle, fick en gång se dem. Han berättade att han såg hur en tomte kom in i stallet och gav hästarna. Olle sade ingenting, men gick ut. Egentligen var det den gången en onödig tjänst tomten gjorde honom, för hästarna hade redan fått vad de skulle ha, men det var då inte värt att säga något, för det är aldrig bra att ändra på något som tomtarna göra.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Helings
Härad: Östra Härad
Socken: Kristiansopol
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: P. Osterlin
Adress: Lund
Berättat av: Anna Fägelberg
Född år 1858 i Kristiansopol

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

Bonten dansar med pigan.

7 Bräklöke (Bräklöcke) bodde en bonde, som arbetade och grävde för att få allt i ordning till julfirandet. På julafton hade han mycket mat i huset, och det var klart att bonten skulle ha gilt. Bonden skickade ut sin piga med mat till bonten, men på vägen ut kunde pigan ej låta bli att äta upp en bit korv, som låg på det fat bonten skulle ha. När det märkte bonten, och så sa han till pigan: "Har du ätit upp korvastumpen för mig, så skall jag dansa bontelunken med dig." Och så tog han tag i pigan och dansade om med henne. Till slut måste bonden komma och skilja dem åt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Osterlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Mona Dazelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

Tanten hjälper pigan att bada.

En piga stod och badade, och så kom tanten och skulle hjälpa henne. Då lade hon sig på bänken och somnade, och så skulle tanten bada. Han tog hela degen och svepte in den i regnen i ett enda tag, och så ropade han på pigan: "Öppna nu piga, nu är det badet!" När pigan såg vad tanten gjort, började hon gråta. Då angående sig tanten, och inom två minuter hade han kommit tillbaka med ett par korgar med fint, nybakat bröd. - Ja, det hade han väl tagit av någon annan, förstås.

ACC. NR. **5903**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin.
 Härad: Östra härad. Adress: Lund.
 Socken: Kristianopel. Berättat av: Anna Fågelberg.
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

Den onde liknar prosten.

Det var en gång en präst - "som många är väl de" -, och han hade en hjälpepräst. Då hjälpeprästen en dag kom in till prosten satt där två. När han talade till prosten, tyckte han att det var två som han talade till. Hjälpeprästen blev rädd och visste först inte vad han skulle göra. Men så skrev han en ring runt omkring och läste Fader vår och så bad han prosten gå inom ringen. Så kunde han få veta vem som var prost och vem som var den andre. Den som var prost förmådde gå inom ringen men den onde kunde det inte.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin.
 Härad: Östra härad. Adress: Lund.
 Socken: Kristianopel. Berättat av: Anna Fågelberg.
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

Den onde manas ut.

En söndag under högmässan kom den onde in i kyrkan i gestalt av en stor råtta och förvillade folket så att de inte kunde höra vad prästen sade i predikan. Prästen stod i predikstolen och predikade och fick också han syn på råttan. Han förstod vad det var , avbröt predikan och sade: "Ja spring du så länge, du skall nog få sedan."- När prästen slutat sin predikan ropade han ned i kyrkan: "Kom nu fram in för altaret så stor som du kan bli." Sedan tog prästen något och borrarade ett hål genom fönster blyet i kyrkfönstret. Och så sade han : "Så stor som du nu är, så liten skall du bli, att du kan komma ut genom det här hålet." Och ut for han, den onde, och det blev ett pip och en stank i hela kyrkan.- Se prästen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5903

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P Österlin
Härad: Östra härad. Adress: Lund.
Socken: Kristianopol. Berättat av: Anna Fågelberg.
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopol.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
16.

var en lärd man, och han hade kraft från ett högre väsende,
så han kunde förmå den onde att komma ut ur kyrkan genom hålet
han borrar i fönsterblyet.

5903

ACC. N:R.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

//

"Hackollen" springer kapp med den onde.

En gubbe här i trakten kallades "Hackollen". Han slog vad med den onde om att kunna springa fortare än han, och det gick den onde med på. Om Hackollen vann skulle den onde ge honom något, men om han förlorade blev han den ondes för alltid. De skulle springa tvärs över en åker, och den som kom först till andra sidan hade vunnit. Nu var den åkern nyplöjd. Hackollen sprang tvärs över åkern, rätt över fårorna, men den onde måste följa fårorna upp och ned. Där var ju plöjt, och man hade alltså gått med stål i varje fåra, och där kunde den onde inte komma över. "Nu är det gjort" sade Hackollen när han kommit över åkern, och det säger man än i dag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5903** .

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

Den onde och käringen.

Den onde sade till käringen, att han visste allting, men om hon kunde fråga honom om något som han inte visste, så skulle hon få något av honom. Då frågade käringen den onde om han också kunde besvara frågan var slipstenen fanns, men det kunde han inte. Se, den onde visste ju allting, men det var inte gått att veta var käringen hade sin slipsten. Hon sade att hon hade den på spiselhällen, för där brukade hon stryka kniven.

ACC. N:R.

5903

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad. Adress: Lund.
Socken: Kristianopel. Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Torhamn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/3.

Den onde håller vagnsaxeln.

" En gång var här en präst som hette Älmelund. Han dog förresten - 58, samma år som jag föddes." Han hade varit i staden och skulle så köra hem. När han körde förbi Jämjö gästgivaregård gick han in där, och drängen som skjutsade för honom satt ute och väntade. Men så tyckte drängen att där i alla fall var någon i vagnen bredvid honom. Han blev rädd, för han var inte säker på att det var kyrkoherden som kommit tillbaka. Men så gick han in och frågade om kyrkoherden var kvar därinne, "för där sitter en på sätet, och jag kan undra vem de är." Då kom prästen och sade till drängen: "Gå du bara ut så kommer jag sedan." Och när prästen sedan kom ut så körde de. Sedan sade prästen åt drängen att han skulle ta dännehjulet,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5903

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad. Adress: Lund.
Socken: Kristianopel. Berättat av: Anna Fågelberg.
Uppteckningsår: 1858 Född år 1858 i Kristianopel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

och sen befallde prästen den onde att gå dit, och han fick
"bli hjul" ända tills de kom hem till prästgården.

ACC. N:R.

5903

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Mannen som var "med i det onda väsendet", här kallat "Glypsoen".

Man sade att ägaren till Eriksholm, en gård ett par kilometer från Kristianopel, var med i det onda väsendet. Så var det några, som ville pröva om det var sant, och de gingo alltså upp på Eriksholm för att se om de kunde hålla mannen. Men det gick inte, hur de än försökte. Han kom ifrån dem och flög över halvdörren och upp på so-ryggen (på "Glypsoen") och försvann. Så nog var det säkert att den mannen var med i det onda väsendet!

ACC. N.R. 5903

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV16.Varulv.

Blom hette en man här i trakten, och han var gift. En dag gick han och hans hustru ute på ängen och stackade hö. Då sade Blom: "Nu skall jag gå bort litet, och då kommer där en hund, men slå honom inte fast han biter och sliter." Så gick Blom som han sagt, och efter en liten stund kom hunden. Han bet och slet i hennes kläder, men hon slog honom inte. Så småningom gav sig hunden iväg med svansen mellan benen. När så en stund gått kom Blom tillbaka, och kvinnan sade till honom "Du är allt en fin herre du, som lämnar en ensam med ett sådant odjur." - Men Blom svarade: "Här skall du få se...." Så visade han henne trådar från hennes egen klädning som han hade mellan tänderna.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

Botemedel för varulvar. "gå årsgång".

De som äro varulvar skall för att bli fria från sitt onda gå och titta in i tre kyrkor genom nyckelhålet i kyrkporten. Här i trakten blir det då Jämjö, Ramdala och Nobelen /Kristianopel/. Då sågo de också allt som skulle hända under nästa år, vilka i socknen som skulle dö o.s.v. Under vandringen mellan kyrkorna fingo de varken tala eller skratta utan måste gå där tysta och allvarliga, annars blevo de icke hjälpta. Denna kyrkvandring, som skulle äga rum vid årsskiftet, kallades att "gå årsgång".

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
 Härad: Östra härad Adress: Lund
 Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1958 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18.

Varulven skrattar på kyrkvandringen.

Det var en gubbe som var varulv, och för att bli fri från det skulle han gå och titta in i tre kyrkor genom nyckehålet. På vägen mötte han då en höna som drog ett hölass. Hönan sade: "Till Mörby, till Mörby." Då skrattade gubben, och han blev sedan harmynt så länge han levde. Inte blev han heller fri från sitt onda. Och det var ju heller inte så underligt, för en varulv, som går årsgång, får inte varken skratta eller prata under hela vandringen.

ACC. N:R. 5903

Landskap: Blekinge
 Härad: Östra Härad
 Socken: Kristianopel
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: P. Osterlin.
 Adress: Lund
 Berättat av: Anna Fägelberg
 Född år 1858 i Kristianopel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

Varrel. (Anna Fägelbergs dotter)

Anna Fägelbergs dotter reste till Amerika när hon var 17 år gammal. När hon varit där blev hon sjuk
 hon lunginflammation och dog. Hon hette Hedvig.

Den dag Hedvig dog, satt Anna Fägelberg
 hemma på Fägelmars gård och mjölkade. Då fick hon
 höra ett dån som när åskaen går, och hon föll av mjölke-
 pallar och vinnade. Hon såg Hedvig komma gående
 emot sig, och Anna Fägelberg ropade: "Hedvig, Hedvig,
 var kommer du ifrån?" - Hon förstod hon att hennes
 dotter dött den dagen, och det fick hon också sedan
 bekräftat i brev.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Eskelin
Härad: Östra Härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Mona Sjöberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV20.Varel (Pjörmannen Mauritz)

Det var en pojke här i Nobel (Kristianopel) som hade en god vän, som hette Mauritz, och han var på sjuk. En natt vaknade pojken vid att han hörde kasandet av våta gäststolar mot golvet och droppandet av vatten, liksom från genomvåta kläder. Han hörde ingenting. — Sedan fick han veta, att den natten hade Mauritz gått under.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Bläkinge
Härad: Östra härad
Socken: Christianopol
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: P. O. Herlin
Adress: Lund
Berättat av: Mona Sjögelberg
Född år 1858 i Christianopol

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21.

Varrel på sjön.

Tharl Svensson från Bräblycke var sjöman.
En gång då de var ute och seglade, och han hade val-
ten, fick han se ett ljus ute på sjön. Han tänkte först
att det var en fyr och undrade vilken det kunde vara.
Men så närmade sig ljuset skutan mer och mer, och
då förstod han att det var något obyg i farten, så han
gick till kaptenen och sade till. Och ljuset kom ändå
fram till skutan, och de hörd tydligt en röst som sade:
"Död, död." — Då hade sleepersedaren, som de seglade
för, dött på natten.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858; Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

En svartorm varslar död.

Jag hade en gång en god vän som hette Kristina. Vi foro till staden ett ärende, och på vägen dit sågo vi rätt som det var en stor svart orm som gled över vägen framför oss. Då sade jag till Kristina: "Det var ett lett föremål detta här, bevare oss Gud." Vi körde vidare till staden och där gick hon in på apoteket och ville köpa gift, men hon fick inget. Så foro vi hem igen med oförrättat ärende. Men sedan fick hon i alla fall någon sorts medicin av en gumma och det tog hon in. Det blev hennes död. Se, hon var i grosses och mannen hennes var i Amerika. Det var därför hon ville taga livet av sig.

När hon sedan var död, och då vi om

ACC. N:R. 5903

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad Adress: Lund
Socken: Kristianopel Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23.

kvällen lagt henne nere i källaren, då såg jag för mina ögon samma svarta orm som vi båda sågo när vi körde till staden. När jag på kvällen skulle gå in i stugan kom där en hand, iskäll som döden och tog om min handled, så jag kunde inte vrida om nyckeln. Jag blev alldeles "kramp" i handen och kände det i fingrarna dagen efter när jag skulle mjölka. Men jag såg ingenting när handen kom. Viktor Petersson, drängen däremot, han såg en vit skepnad, som stod alldeles bakom mig, det var en kvinnoskepnad.

Detta hände när Ombudsman Nilsson rådde om Fågelmara gård.

ACC. N:R. **5903**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: P. Österlin
Härad: Östra härad. Adress: Lund.
Socken: Kristianopel. Berättat av: Anna Fågelberg
Uppteckningsår: 1938 Född år 1858 i Kristianopel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24.

"Opp igen"- de döda manas upp.

En gubbe hade varit på begravning. Det var Lasse Finne som var död. "Det var väl aldrig att di kunde ställa ett lik till graven utan fylla på den tiden." - Nu skulle den där gubben fara hem efter begravningsgillet, och körde på kvällen förbi kyrkogården. Då reste han sig upp i vagnen och ropade: "Opp igen var evige en, och du Lasse Finne efter." - Och upp kom de allesamman, Lasse Finne med. Och han ropade: "Ack om jag vore före, ack om jag vore före."

(Jfr. den av Emma Andersson meddelade historien "Pelle Gåte.-
De döda manas upp." Upptecknad 1938.)